

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ

НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
«ОДЕСЬКА ЮРИДИЧНА АКАДЕМІЯ»

ВАСИЛЬКІВСЬКА Вікторія Владиславівна

УДК 342.98:35.08

**ПРАВОВЕ РЕГУЛЮВАННЯ СТАТУСУ
ДЕРЖАВНОГО СЛУЖБОВЦЯ В УКРАЇНІ**

Спеціальність 12.00.07 – адміністративне право та процес;
фінансове право; інформаційне право

АВТОРЕФЕРАТ

дисертації на здобуття наукового ступеня
кандидата юридичних наук

Одеса – 2018

Дисертацією є рукопис.

Робота виконана в Національному університеті «Одеська юридична академія» Міністерства освіти і науки України.

Науковий керівник доктор юридичних наук, професор
БІЛА-ТІУНОВА Любов Романівна,
Національний університет
«Одеська юридична академія»,
завідувач кафедри адміністративного
і фінансового права

Офіційні опоненти: доктор юридичних наук, професор
РЯБЧЕНКО Олена Петрівна,
Університет Державної фіскальної
служби України,
начальник кафедри адміністративного права,
процесу та митної безпеки;

кандидат юридичних наук, доцент;
КОРОПАТОВ Олег Миколайович,
Одеський державний університет
внутрішніх справ,
професор кафедри адміністративного права
та процесу

Захист відбудеться 27 жовтня 2018 р. о 10 годині на засіданні спеціалізованої вченої ради Д 41.086.01 Національного університету «Одеська юридична академія» за адресою: 65009, м. Одеса, вул. Фонтанська дорога, 23.

З дисертацією можна ознайомитись у науковій бібліотеці Національного університету «Одеська юридична академія» за адресою: м. Одеса, вул. Академічна, 2.

Автореферат розісланий 21 вересня 2018 р.

Вчений секретар
спеціалізованої вченої ради

Л.Р. Біла-Тіунова

ЗАГАЛЬНА ХАРАКТЕРИСТИКА РОБОТИ

Актуальність теми. Державна служба як об'єкт наукового пошуку була і залишається одним із основних напрямків теорії адміністративного права. Питання правового статусу державного службовця, особливостей його правового регулювання не тільки залишаються актуальними, важливими і своєчасними, але й набувають особливого значення у контексті реформування системи державного управління, удосконалення чинного законодавства про державну службу та адаптації інституту державної служби до стандартів Європейського Союзу. Зазначене зумовлює необхідність теоретичного переосмислення ряду наукових положень теорії адміністративного права, зміни акцентів у діяльності державних органів у сторону створення надійного організаційно-правового механізму надання адміністративних послуг в усіх сферах публічної адміністрації. З огляду на сказане суттєво зростають роль і значення інституту державної служби, а також привертають особливу увагу питання правового статусу державних службовців, як безпосередніх виконавців, які забезпечують реалізацію завдань і функцій держави. Побудова професійної, авторитетної, дієвої та ефективної державної служби є неможливою без висококваліфікованих державних службовців з відповідним рівнем професійної компетенції. Удосконалення чинного законодавства про державну службу, безперечно, вирішило низку його проблем (політичної неупередженості, дисциплінарної відповідальності, оплати праці, припинення державної служби тощо), але, водночас поставило нові запитання, які потребують негайного нормативного вирішення та теоретичного забезпечення. У контексті зазначеного важливого значення набуває не тільки питання правового статусу державного службовця, але й питання правового регулювання цього статусу, створення належних засад, умов та гарантій його реалізації.

Слід зазначити, що питанням правового статусу державного службовця приділялася певна увага в юридичній науці і, насамперед, у теорії адміністративного права, у т.ч. на рівні дисертаційних (Д.В. Балух, Л.Р. Біла-Тіунова, Ю.Р. Битяк, М.І. Інших, Л.М. Корнута, О.М. Стець та ін.) та монографічних досліджень (В.Б. Авер'янов, І.П. Голосніченко, С.Д. Дубенко, С.В. Ківалов, Т.О. Коломоєць та ін.). Безперечно, їхні наукові напрацювання та теоретичні положення стали науково-теоретичним підґрунтям становлення і розвитку як теорії державної служби, так і правового інституту державної служби. Водночас, подальший розвиток публічної служби, адаптація інституту державної служби до стандартів Європейського Союзу, удосконалення чинного законодавства про державну службу (прийняття Законів України «Про державну службу», «Про запобігання корупції») зумовлюють необхідність переосмислення цілої низки науково-теоретичних положень щодо системи публічної служби і державної служби, удосконалення чинного законодавства про державну службу, правового регулювання статусу державного службовця.

Зв'язок роботи з науковими програмами, планами, темами.

Дослідження виконано відповідно до плану наукової роботи кафедри адміністративного і фінансового права Національного університету «Одеська юридична академія» «Система адміністративного, адміністративно-процесуального та фінансового права у контексті адміністративної реформи» і є частиною роботи академії в рамках загальнонаукової тематики «Теоретичні та практичні проблеми забезпечення сталого розвитку української державності та права» (державний реєстраційний номер 0110U000671).

Мета і задачі дослідження. Метою дослідження є теоретико-методологічна та організаційно-правова характеристика правового регулювання статусу державного службовця у контексті оновлення чинного законодавства про державну службу України та адаптації інституту державної служби міжнародних стандартів.

Згідно з поставленою метою в роботі передбачено вирішення таких наукових задач:

- визначити стан наукових досліджень правового регулювання статусу державного службовця та виокремити основні напрямки його подальшого здійснення;

- здійснити теоретико-методологічну характеристику статусу державного службовця;

- охарактеризувати державну службу як сферу правового регулювання статусу державного службовця;

- визначити сучасний стан законодавчого регулювання правового статусу державного службовця;

- надати структурну характеристику статусу державного службовця через його елементи: права, обов'язки, правообмеження, вимоги;

- визначити систему органів правового регулювання статусу державного службовця;

- охарактеризувати посаду державної служби як умову набуття статусу державного службовця;

- виявити особливості зарубіжного досвіду правового регулювання статусу публічного службовця та можливість його використання в умовах України;

- надати пропозиції щодо подальшого удосконалення чинного законодавства про правове регулювання статусу державного службовця.

Об'єктом дослідження є державна служба як правовий інститут.

Предметом дослідження є правове регулювання статусу державного службовця в Україні.

Методи дослідження. Методологічною основою дослідження є сукупність підходів, методів і прийомів наукового пізнання. Системний підхід є основою методологічної конструкції усієї дисертаційної роботи і визначає стратегію дослідження теоретико-методологічних і

організаційно-правових засад правового регулювання статусу державного службовця у контексті адаптації інституту державної служби до стандартів ЄС. Основним методом став загальнонауковий діалектичний метод, який дозволив проаналізувати стан наукових досліджень статусу державного службовця, чинне законодавство щодо правового регулювання статусу державного службовця, структуру правового статусу, структуру правового статусу посади державної служби [п.п. 1.1, 1.4, р. 2, п. 3.2]. При розгляді організаційних засад правового регулювання статусу державного службовця широко використовувалися методи системного та структурно-функціонального аналізу [п.п. 1.2, 3.1]. За допомогою порівняльно-правового методу з'ясовувалося закономірне і випадкове, загальне й особливе у понятті державної служби як сфери правового регулювання статусу державного службовця, відмінності у законодавчому регулюванні статусу державного службовця. Виявлялися спільні та відмінні риси та можливості застосування зарубіжного досвіду в умовах України [п.п. 1.3, 2.1, 2.2]. За допомогою логіко-семантичного методу та методу сходження від абстрактного до конкретного поглиблено понятійний апарат щодо понять «сфера державної служби», «правове регулювання статусу державного службовця», охарактеризовано сутність та особливості державних службовців у зіставленні з іншими особами, які заміщують державні посади [п.п. 1.3, 3.1].

Теоретичну основу дослідження становлять теоретичні доробки таких науковців, що фундаментально досліджували державну службу і тим самим збагатили адміністративно-правову науку принциповими теоретичними положеннями щодо інституту державної служби, як: В.Б. Авер'янов, О.Ф. Андрійко, Г.В. Атаманчук, Д.Н. Бахрах, Л.Р. Біла-Тіунова, Д.В. Балух, Ю.П. Битяк, К.С. Бельський, Б.М. Габрічідзе, І.П. Голосніченко, І.С. Гриценко, Є.В. Додін, С.Д. Дубенко, І. Задоя, М.І. Іншин, І.О. Картузова, Р.А. Калюжний, С.В. Ківалов, І.Б. Коліушко, В.К. Колпаков, А.Т. Комзюк, О.М. Коропатов, Л.М. Корнута, В.М. Манохін, В.Я. Малиновський, О.П. Ноздрачов, Д.М. Овсянко, М.П. Орзіх, І.М. Пахомов, О.В. Петришин, О.П. Рябченко, А.О. Селіванов, Ю.М. Старілов, В.М. Шаповал, Ю.С. Шемшученко, Н.В. Янюк, Х.П. Ярмакі та ін.

Нормативно-правову базу дослідження становлять Конституція України, чинне законодавство про державну службу України і зарубіжних країн (Латвії, Литви, Греції, Польщі, ФРН, Чехії, Франції).

Емпіричною базою є плани, звіти і статистичні дані Голодержслужби/ Нацдержслужби України.

Наукова новизна одержаних результатів. Дисертація є одним із перших вітчизняних монографічних досліджень теоретико-методологічних і організаційно-правових засад правового регулювання статусу державного службовця у контексті оновлення системи державного управління, удосконалення чинного законодавства про державну службу та адаптації інституту державної служби до стандартів ЄС.

Здійснення дисертаційного дослідження дало змогу одержати такі результати, що мають наукову новизну:

уперше:

охарактеризовано зміст поняття «правове регулювання статусу державного службовця», яке містить у собі: встановлення (передбачення законодавчим актом), визначення (нормативне закріплення інституційно-організаційного механізму), забезпечення (створення належних економічних та соціальних гарантій) і захист (судовий та адміністративний) конституційного права громадянина на державну службу;

визначено поняття «сфера державної служби», у контексті правового регулювання статусу державного службовця, як систему правових, інституційно-організаційних і соціально-економічних засад реалізації права на державну службу;

класифіковано службові права та обов'язки державного службовця у залежності від виду державної служби: адміністративна служба і мілітаризована служба: загальні і службові (основні, спеціальні, посадові); спеціалізована служба: загальні і службові (спеціальні і посадові);

встановлено та охарактеризовано дуалістичний характер окремих основних прав та обов'язків державних службовців адміністративної служби, який має прояв у тому, що право державного службовця кореспондується із таким же обов'язком, що дає можливість виокремити «права-обов'язки», «обов'язки-права»;

визначено структурним елементом правового статусу державного службовця «вимоги до державного службовця» та охарактеризовано особливості їх законодавчого регулювання;

визначено, що «вимога — це односторонній владний припис кількісного або якісного характеру, якому повинен відповідати державний службовець»;

здійснено класифікацію вимог на: загальні і спеціальні; кількісні і якісні;

набули подальшого розвитку:

характеристика державної служби як сфери правового регулювання статусу державного службовця у частині інституційного, функціонального і структурного аспектів;

теза про необхідність виключення із структури посадової інструкції розділу «Відповідальність»;

теза про те, що державний службовець «виконує державну посаду», а не «займає або заміщує її»;

характеристика критеріїв класифікації посад державної служби на категорії: порядок призначення державного службовця; характер та обсяг повноважень державного службовця; кваліфікація та професійна компетентність державного службовця;

удосконалено:

визначення поняття «державна посада як державно-правова установка, яка визначає місце, права, обов'язки і повноваження державного

службовця, який її виконує» у частині виключення такого елемента, як відповідальність;

запропоновано зміни та доповнення до Законів «Про державну службу» і «Про запобігання корупції» щодо удосконалення правового регулювання статусу державного службовця.

Практичне значення одержаних результатів. Сформульовані в дисертації пропозиції можуть бути використаними у:

науково-дослідній сфері – для подальшого розвитку теоретичних положень адміністративного права, державної служби як правового інституту та здійснення спеціальних науково-теоретичних досліджень ряду аспектів як державної служби у цілому, так і статусу державних службовців, зокрема;

правотворчості – для удосконалення Закону «Про державну службу», підзаконних нормативних актів щодо регулювання статусу державного службовця;

правозастосуванні – для удосконалення реалізації права на державну службу;

навчальному процесі – для підготовки та підвищення кваліфікації державних службовців у Центрі підготовки державних службовців, для викладання відповідних розділів дисциплін «Адміністративне право України», «Службове право України», «Запобігання та протидія корупції».

Апробація матеріалів дисертації. Дисертацію обговорено на засіданні кафедри адміністративного і фінансового права Національного університету «Одеська юридична академія». Положення, висновки та пропозиції, що містяться в дисертації, доповідалися на: міжнародній науково-практичній конференції «Правові та інституційні механізми забезпечення розвитку держави та права в умовах євроінтеграції» (м. Одеса, травень 2016 р.); 3-й міжнародній науково-практичній конференції «Стан та перспективи розвитку адміністративного права України» (м. Одеса, жовтень 2016 р.); Всеукраїнській науково-практичній конференції «Правовий вимір конституційної, адміністративної та фінансової юрисдикції в умовах європейської парадигми України» (м. Одеса, листопад 2017 р.); Міжнародній науково-практичній конференції «Правові та інституційні механізми забезпечення розвитку України в умовах європейської інтеграції» (м. Одеса, травень 2018 р.).

Основні результати теоретичного дослідження використовувалися під час викладання відповідних тем при проведенні семінарських занять із курсу «Адміністративне право України», «Публічна служба України».

Публікації. Основні положення і результати дисертації знайшли відображення у 10 наукових публікаціях, 5 із яких опубліковано у вітчизняних наукових фахових виданнях із юридичних дисциплін, що входять до затвердженого переліку, 1 – у зарубіжному науковому виданні, 4 тезах доповідей на міжнародних і всеукраїнських науково-практичних конференціях.

Структура та обсяг дисертації. Дисертація складається з анотації, вступу, трьох розділів, що охоплюють десять підрозділів, висновків, списку використаних джерел і додатку. Обсяг дисертації становить 248 сторінок, з яких основного тексту – 195 сторінок, список використаних джерел містить 298 найменувань і розміщений на 42 сторінках, додаток – на 2 сторінках.

ОСНОВНИЙ ЗМІСТ РОБОТИ

У **Вступі** обґрунтовано актуальність теми дослідження, визначено ступінь її наукової розробленості, мету і завдання, методи, а також основні положення, які виносяться на захист, підкреслено наукову новизну і практичне значення результатів дослідження.

Перший розділ «Теоретико-методологічна і правова характеристика статусу державного службовця» містить чотири підрозділи, в яких досліджено питання історіографії обраної проблематики, надано теоретико-методологічну характеристику правового статусу державного службовця, охарактеризовано державну службу як об'єкт правового регулювання статусу державного службовця, визначено стан законодавчого регулювання статусу державного службовця.

У **підрозділі 1.1. «Стан наукових досліджень правового статусу державного службовця»** охарактеризовано історіографію обраної проблематики, для чого виокремлено три блоки питань щодо визначення теоретико-методологічного підґрунтя дослідження правового регулювання статусу державного службовця: 1) державна служба як сфера правового регулювання статусу державного службовця. Акцентовано увагу на наукових дослідженнях періоду становлення та розвитку теорії державної служби (М.М. Сперанський, І.Ю. Андреевський, В.В. Іванівський, І.І. Євтихіїв, І.М. Пахомов та ін.); змісту і співвідношення понять «публічна служба» і «державна служба» (Л.Р. Біла-Тіунова, Ю.П. Битяк, О.І. Бедний, С.В. Ківалов, І.І. Задоя); публічній службі у широкому і вузькому розумінні (Д.В. Балух, Л.Р. Біла-Тіунова, Ю.П. Битяк, Л.М. Корнута, О.М. Стець); державній службі як правовому інститутіві (Ю.П. Битяк, Т.О. Коломоєць, М.І. Цуркан); 2) державний службовець як суб'єкт державної служби. Акцентовано увагу на дисертаційних дослідженнях І.О. Картузової, В.Р. Кравця, О.В. Тодошак, Д.В. Балуха, О.С. Продаєвича, Л.М. Корнути, в яких питання державного службовця досліджувалися у контексті інших питань державної служби. Зазначено, що прийняття Закону України «Про державну службу» 2015 р. зумовило необхідність нових досліджень правової природи державного службовця, як невід'ємної складової інституту державної служби; 3) статус державного службовця, особливості його правового регулювання. Акцентовано увагу на тому, що досліджувалися тільки окремі аспекти правового регулювання статусу державного службовця, зокрема: право на

державну службу (І.І. Задоя), судовий захист права на державну службу (М.І. Цуркан), проходження державної служби (О.С. Продаєвич), право на службову кар'єру (Л.Р. Біла-Тіунова), оцінювання діяльності державного службовця (Ю.С. Даниленко). Водночас зазначено, що ці дослідження, як правило, базувалися на законодавстві, яке втратило чинність (Закони України «Про державну службу» (1993), «Про боротьбу з корупцією», ст. 17 КАС України тощо), натомість оновлення чинного законодавства потребує подальших наукових доробок з урахуванням нових політико-правових реалій. Отже, наукового дослідження та нормативно-правового визначення потребує цілий ряд питань, зокрема щодо: визначення змісту поняття «правове регулювання статусу державного службовця»; структурної характеристики статусу державного службовця; класифікації прав та обов'язків; інституційно-організаційної характеристики правового регулювання статусу державного службовця.

У підрозділі 1.2. *«Теоретико-методологічна характеристика статусу державного службовця»* акцентовано увагу на етимологічному визначенні поняття «статус державного службовця».

Виокремлено та охарактеризовано декілька підходів щодо визначення поняття «статус»: вузький підхід (два/три елементи: права, обов'язки, свободи) і вузький (два/три елементи за наявності певних умов: єдності прав, свобод та обов'язків); широкий підхід (елементи вузького підходу доповнюється гарантіями, правовою культурою, правосуб'єктністю, правовою відповідальністю тощо); двоаспектний підхід (одночасне вузьке і широке розуміння; правовий статус як правове становище, що відображає її фактичний стан у взаєминах із суспільством і державою).

Визначено, що правовий статус державного службовця становлять такі елементи, як: права, обов'язки, правообмеження, вимоги. При цьому зазначено, що юридична відповідальність не належить до елементного складу правового статусу державного службовця, оскільки вона, безперечно, має свої особливості але не є чимось особливим, що відрізняє державних службовців, як суб'єктів відповідальності, від інших осіб у цьому контексті.

Встановлено, що «вимога», як елемент правового статусу державного службовця являє собою якісну кваліфікуючу нормативно визначену ознаку, якій повинен відповідати державний службовець. Акцентовано увагу на тому, що цю ознаку обов'язково має бути визначено тільки на рівні закону, оскільки мова, власне, йде про реалізацію права на державну службу.

У підрозділі 1.3. *«Державна служба як сфера правового регулювання статусу державного службовця»* зосереджено увагу на характеристиці державної служби в інституційному, функціональному та структурному аспектах, як соціально-правової сфери.

Акцентовано увагу на тому, що на противагу поняттю «державна служба», поняття «сфера державної служби» залишається поза увагою, як на доктринальному (відсутність відповідних наукових доробок), так

і на нормативному рівні (це поняття використовується у нормативному обігові, однак не надається його визначення). Зазначено, що поряд із поняттям «сфера державної служби», часто використовується поняття «галузь державної служби» і, цілком природно, виникає запитання про їх співвідношення. Із цього приводу встановлено, що більш коректним є використання саме поняття «сфера державної служби».

Встановлено, що не слід ототожнювати поняття «поширення дії Закону «Про державну службу» на державні органи» із визначенням поняття «сфера державної служби», оскільки указаний Закон не поширюється наприклад, на Збройні Сили України, судові органи тощо, однак у цих формуваннях та державних органах є державні службовці саме державної адміністративної служби. Встановлено, що реалізація особою конституційного права на державну службу є неможливою без створення належних соціально-економічних гарантій (право на оплату праці, право на соціальний захист, право на належні умови праці тощо) його реалізації, які також належать до сфери державної служби, а отже, безпосередньо стосуються правового регулювання статусу державного службовця.

Виокремлено та охарактеризовано інституційний, функціональний і структурний аспекти сфери державної служби та надано визначення поняття «сфера державної служби».

У **підрозділі 1.4. «Сучасний стан законодавчого регулювання статусу державного службовця»** охарактеризовано систему і структури законодавства про статус державного службовця у контексті його удосконалення.

Із прийняттям Закону України «Про державну службу» 1995 р. виявлено позитивну динаміку саме в адміністративно-правовому визначенні ряду питань проходження державної служби, як основного чинника в реалізації права на державну службу, зокрема щодо: дисциплінарної відповідальності, припинення державної служби, оплати праці, ротації тощо. При цьому заслуговує на схвалення надання пріоритету законодавчому акту у визначенні цілого ряду питань статусу державного службовця (на відміну від Закону України «Про державну службу» 1993 р.). Встановлено, що законодавчими актами, які поширюють свою дію на всю державну службу, незалежно від виду, є, окрім Конституції України, Закон «Про запобігання корупції» (правообмеження) і Кодекс адміністративного судочинства України (судовий захист права на державну службу).

Зазначено, що в залежності від виду державної служби законодавче регулювання статусу відповідних державних службовців має свої особливості:

службовців адміністративної служби – наявність єдиного законодавчого акта (Закон «Про державну службу») і окремих спеціалізованих актів (наприклад, Закон «Про дипломатичну службу»); службовців спеціалізованої служби – відсутність єдиного законодавчого акта, наявність спеціальних законів і значної бази відомчих підзаконних

нормативно-правових актів; службовців мілітаризованої служби – наявність і основних законодавчих актів (статутів), і спеціальних законодавчих і відомчих підзаконних нормативно-правових актів, які регламентують особливості проходження певної служби. Акцентовано увагу на тому, що саме законодавство про статус державного службовця усієї державної служби (адміністративної, спеціалізованої, мілітаризованої) є досить громіздким, великим за обсягом, не систематизованим, із значною кількістю відомчих підзаконних нормативно-правових актів, що не сприяє підвищенню ефективності правового регулювання державної служби у цілому.

Проаналізовано зарубіжний досвід правового регулювання статусу спеціальних органів управління державною службою (Латвія, Литва, Польща, Чехія) і визначено можливість використання цього досвіду в умовах України, насамперед, щодо підвідомчості їх Уряду.

Другий розділ «Структурна характеристика статусу державного службовця» складається з чотирьох підрозділів, в яких охарактеризовано права та обов'язки державного службовця, правообмеження та вимоги щодо нього.

У *підрозділі 2.1. «Сутнісно-правова характеристика прав державного службовця»* зазначено, що права державного службовця є досить різноманітним і чисельним елементом статусу державного службовця, який взаємопов'язаний з іншими елементами статусу та взаємообумовлений ними.

Встановлено, що права державного службовця (у залежності від виду державної служби: адміністративна, спеціалізована, мілітаризована) є досить різноаспектними, не за предметом відання, а за способом їх нормативно-правового визначення. Для службовців державної адміністративної і державної мілітаризованої служби характерним є те, що їхні права визначаються загальним (для адміністративної служби – Законом «Про державну службу») або загальними (для мілітаризованої служби – відповідними законами, дія яких поширюється на всіх державних мілітаризованих службовців незалежно від виду служби) – основні права, і спеціальними законами, які детально регламентують права державного службовця у залежності від державного органу (адміністративна служба) або виду військової служби (мілітаризована служба) – спеціальні права. Окрім цього, державному службовцю притаманні права, якими його наділено у залежності від займаної ним посади (посадові права), що визначаються посадовими інструкціями. Натомість, для службовців державної спеціалізованої служби характерними є права, визначені спеціальними законами (оскільки щодо них немає загального законодавчого акта) (спеціальні права) і посадовими інструкціями (посадові права).

Акцентовано увагу на характеристиці окремих основних прав державного службовця, яким відповідають такі ж основні обов'язки, «права-обов'язки» і «обов'язки-права»: право на повагу до своєї

особистості, честі, гідності – обов’язок поважати гідність; право на професійне навчання – обов’язок постійно підвищувати рівень своєї професійної компетентності; право на просування по службі у залежності від сумлінного виконання посадових обов’язків – обов’язок сумлінно виконувати свої посадові обов’язки.

Зазначено, що найбільш об’ємними групами повноважень НАДС на теперішній час є професійна підготовка державних службовців (визначення потреб у професійному навчанні державних службовців; формування пропозицій щодо обсягів державного замовлення на професійне навчання державних службовців; розвиток системи навчальних закладів, що здійснюють професійне навчання державних службовців; організація розроблення освітньо-професійних програм підготовки державних службовців, здійснення моніторингу працевлаштування випускників вищих навчальних закладів тощо) і забезпечення здійснення службової кар’єри державного службовця (забезпечення добору кадрів; забезпечення проходження державної служби; захист державного службовця; створення належного режиму державної служби).

Проаналізовано зарубіжний досвід правового регулювання прав публічних службовців (ФРН, Чехія, Литва) і визначено можливість використання цього досвіду в умовах України.

У *підрозділі 2.2. «Сутнісно-правова характеристика обов’язків державного службовця»* виокремлено та охарактеризовано основні, спеціальні та посадові обов’язки державного службовця з акцентом на обов’язках службовця адміністративної служби.

Визначено, що чинний Закон «Про державну службу» передбачив і нові обов’язки (дотримуватися принципів державної служби і правил етичної поведінки; поважати гідність людини, не допускати порушень прав і свобод людини та громадянина; з повагою ставитися до державних символів; обов’язково використовувати державну мову під час виконання посадових обов’язків, не допускати її дискримінації тощо), і оновлені у порівнянні з відповідним Законом 1993 р. (діяти лише на підставі, у межах і у спосіб, передбачені законом; постійно підвищувати рівень своєї професійної компетентності тощо).

Особливу увагу акцентовано на характеристиці таких обов’язків, як: додержуватися вимог законодавства у сфері запобігання і протидії корупції; запобігати виникненню реального і потенційного конфлікту інтересів під час проходження державної служби з огляду на їх важливість та актуальність для всього інституту державної служби.

Зазначено, що універсальним та наскрізним обов’язком державного службовця (незалежно від виду державної служби) є виконання рішень державних органів, наказів (розпоряджень) і доручень керівників, наданих на підставі та у межах правових повноважень. При цьому діє постулат: накази і доручення керівників є законними, а значить обов’язковими для виконання, якщо інше не доведено державним службовцем.

У підрозділі 2.3. «Правообмеження як елемент правового статусу державного службовця» акцентовано, насамперед, увагу на термінології, яка використовується і в чинному законодавстві, і на доктринальному рівні: «обмеження», «заборони» і «правообмеження», і зазначено, що перші два поняття є складовими останнього.

Встановлено, що правообмеження – це обмеження і заборони, яких визначено виключно законодавством, а інші обмеження не можуть належати до цієї категорії. Зазначено, що своїм призначенням правообмеження мають: забезпечення ефективності функціонування державних органів; встановлення перепон реальним і потенційним конфліктам інтересів державних службовців; створення умов для незалежності державно-службової діяльності; гарантування дотримання державними службовцями прав, свобод і законних інтересів громадян.

Охарактеризовано види правообмежень у залежності від: а) мети: пов'язані із вступом на державну службу; б) пов'язані з проходженням державної служби (стосуються державних службовців); б) за колом державних службовців: а) загальні (передбачені Конституцією України і Законами «Про державну службу», «Про запобігання корупції», «Про очищення влади»); б) спеціальні (передбачені спеціальними законами, які регулюють види державної служби); в) критеріїв вимог: а) «позитивні» (ті, яким повинна відповідати особа: освіта, стан здоров'я, фізична підготовка тощо); б) «негативні» (ті, яким не повинна відповідати особа: недієздатність, судимість, позбавлення права займати відповідні посади, громадянство іншої держави тощо). Акцентовано увагу на тому, що політична нейтральність – це вимога щодо державного службовця, але не правообмеження у вузькому його розумінні, яке використовується у нормативному обігові. Водночас зазначено, що у ряді випадків законодавець використовує поняття «правообмеження» у широкому (доктринальному) розумінні і, зокрема, це прослідковується у п. 8 ч. 2 ст. 19 Закону «Про державну службу», який передбачає правообмеження щодо осіб при вступі на державну службу з посиленням на ст. 3 Закону «Про очищення влади», яка, у свою чергу, передбачає «правообмеження» через «заборону».

Охарактеризовано правообмеження, передбачені ст. 19 Закону «Про державну службу» і зазначено, що вони не стосуються державних службовців, оскільки пов'язані із вступом на державну службу. Надано характеристику правообмежень, передбачених ст.ст. 22–27 Закону «Про запобігання корупції» і зазначено, що вони є універсальними і стосуються усіх державних службовців незалежно від виду державної служби.

У підрозділі 2.4. «Вимоги щодо державного службовця як елемент його статусу» увагу акцентовано на тому, що уперше вимоги щодо державного службовця виокремлено як елемент його правового статусу.

Визначено, що чинне законодавство про державну службу, як правило, передбачає цілий ряд кваліфікаційних кількісних або якісних ознак, які висуваються до державних службовців під час проходження ними державної

служби і які мають характер одностороннього владного припису (тобто їх встановлення не передбачає домовленостей). Ці ознаки не належать ні до обов'язків, ні до правообмежень щодо державних службовців, хоча слід зазначити, що із цього приводу немає єдиної думки в теорії адміністративного права. Так, К.М. Зубов у своєму дослідженні «Правообмеження у державній службі» зазначав, що вимоги є видом правообмежень. Встановлено, що вимога, за формою свого вираження, може бути чітко визначена статтею закону (ст. 20 Закону «Про державну службу», ст. 49 Закону «Про Національну поліцію України», ст. 27 Закону «Про прокуратуру» тощо), або за змістом може бути передбаченою в інших статтях (ст. 10 «Політична неупередженість» Закону «Про державну службу»).

Встановлено, що вимоги висуваються до державних службовців усіх видів державної служби, однак вони є різними за своїм змістом. Виокремлено та охарактеризовано загальні (громадянство України, володіння українською мовою, досягнення вісімнадцятирічного віку) та спеціальні вимоги (політична неупередженість/безпартійність/політична нейтральність; загальний стаж роботи; досвід роботи на посадах/у сфері; вільне володіння іноземною мовою; повна загальна середня освіта; ступінь вищої освіти; рівень фізичної підготовки; особисті якості; стан здоров'я; відсутність обставин, що можуть перешкоджати виконанню посадових обов'язків тощо).

Третій розділ «Інституційно-організаційні засади правового регулювання статусу державного службовця» складається з двох підрозділів, в яких досліджено питання визначення системи державних органів щодо правового регулювання статусу державного службовця і характеристика посади державної служби як обов'язкової складової його набуття.

У *підрозділі 3.1. «Суб'єкти правового регулювання статусу державного службовця»* встановлено, що правове регулювання статусу державного службовця покладається на державні органи, які, відповідно до предмета відання, реалізують надану їм компетенцію, зокрема, і щодо державних службовців.

Зазначено, що у цьому підрозділі йдеться про: адміністративні суди, які, розглядаючи спори щодо проходження державної служби і її припинення, таким чином здійснюють захист права державного службовця на державну службу, тобто у цьому разі мова іде про «судовий захист» як складову правового регулювання статусу державного службовця. З огляду на те, що уже було здійснено монографічне дослідження проблеми розгляду спорів щодо проходження державної служби в адміністративних судах (М.І. Цуркан), і цілий ряд положень цього дослідження залишаються актуальними на теперішній час, цьому питанню приділено увагу у контексті змін ст. 17 КАС України.

Особливої уваги приділено характеристиці суб'єктів правового регулювання статусу державного службовця, серед яких виокремлено

КМУ і Нацдержслужбу, як центральний орган функціонального управління у сфері державної служби, насамперед, щодо адміністративної служби. Зазначено, що основними напрямками правового регулювання статусу КМУ є: 1) визначення, тобто нормативне закріплення інституційних (Нацдержслужба, Комісія з питань вищого корпусу державної служби;) та організаційних засад правового регулювання статусу державного службовця (правила прийому на навчання за програмою підготовки магістрів державної служби; стажування у державних органах; перелік посад, які надають статус працівників з обслуговування; присвоєння рангів державних службовців; порядок оцінювання результатів службової діяльності державного службовця; порядок службового розслідування тощо); 2) забезпечення, тобто створення належних економічних та соціальних гарантій права на державну службу (порядок надання відпустки, відкликання із відпустки, відшкодування непередбачуваних витрат; питання грошового забезпечення; надання медичної допомоги; надання пільг, компенсацій гарантій тощо).

Охарактеризовано напрямки правового регулювання статусу державного службовця Нацдержслужбою, якими є: визначення (затвердження переліку завдань для перевірки компетентностей державного службовця; здійснення перевірок дотримання законодавства про державну службу; затвердження спеціальних вимог до осіб категорій «Б» і «В»; прийняття загальних правил етичної поведінки державних службовців; затвердження правил внутрішнього службового розпорядку тощо), захист (розгляд скарг державних службовців щодо проходження державної служби; вимога про скасування протиправних рішень у частині порушень прав державного службовця).

Охарактеризовано повноваження Комісії з питань вищого корпусу державної служби, керівника державної служби у державному органі та служби управління персоналом як суб'єктів правового регулювання статусу державного службовця.

У підрозділі 3.2. «Посада державної служби як обов'язкова умова визначення статусу державного службовця» досліджено посаду державної служби як обов'язкову умову визначення статусу державного службовця.

Акцентовано увагу на тому, що державна посада є тим єдиним чинником, який, за умов її заміщення, надає цій особі певного правового статусу. Охарактеризовано критерії класифікації посад державної служби на категорії для службовців адміністративної служби. Надано характеристику особливостей посади державної служби. Звернено увагу на те, що і на доктринальному, і на нормативному рівнях використовуються різні поняття: «державна посада», «посада державного службовця», «державно-службова посада», «посада державної служби» тощо і зазначено, що найбільш прийнятним є використання поняття «державно-службова посада», яка найбільш чітко і конкретно вирізняє її як серед інших посад у цілому, так і від інших державних посад: посада судді, посада державного політичного діяча.

Розкрито сутність «виконання посади», у зв'язку з чим набула подальшого розвитку аргументація щодо необхідності запровадження як на доктринальному, так і на нормативному рівні вираження «виконання посади державної служби» замість вираження «зайняття або заміщення посади державної служби», оскільки перше передбачає не тільки перебування на певній посаді (її зайняття або заміщення), але й фактичне виконання тих посадових обов'язків та повноважень, яких набуває ця особа.

Виокремлено елементи структури правового статусу посади державної служби та надано їх характеристики. При цьому звернено увагу на те, що розділ «Відповідальність» не слід зараховувати до цього статусу, оскільки види та підстави юридичної відповідальності визначаються виключно законодавчими актами, і в цьому разі мають місце повтори. Особливої уваги приділено посадовим правам та обов'язками, які є складовими правового статусу державного службовця у цілому. При характеристиці розділу «Порядок та умови заміщення посади» зазначено, що цей розділ практично втратив своє значення, оскільки чинний Закон «Про державну службу» досить чітко визначає і порядок, і умови такого заміщення.

ВИСНОВКИ

У **Висновках** сформульовано найбільш суттєві результати та положення дослідження, наведено теоретичні узагальнення та авторські пропозиції стосовно удосконалення чинного законодавства щодо статусу державного службовця.

1. Для наукових доробок із питань правової природи державного службовця характерним є те, що вони почали здійснюватися одночасно із становленням і розвитком державної служби як у доктринальному, так і в нормативному розумінні (М.М. Сперанський, І.Ю. Андрєєвський, В.В. Іванівський, І.І. Євтихєв, І.М. Пахомов). Радянський період характеризується певним затишшям у наукових дослідженнях і державної служби у цілому, і державного службовця, зокрема (І.М. Пахомов, В.М. Манохін) і тільки у період незалежності України цьому питанню присвячується певна увага (В.Б. Авер'янов Л.Р. Біла-Тіунова, Ю.П. Битяк, О.І. Бедний, С.В. Ківалов, Т.О. Коломоєць, О.В. Тодощак, М.І. Цуркан та ін.).

2. Сучасне законодавство про державну службу у цілому, і про державного службовця, зокрема, є роздрібненим, розпорошеним, таким, що, скоріше, становить сукупність, а не систему нормативно-правових актів, дія яких поширюється, переважно, на той чи інший вид державної служби і, відповідно, державного службовця. Законодавче регулювання статусу державного службовця характеризується певними особливостями у залежності від виду державної служби, зокрема: а) адміністративної служби тим, що його становлять як загальні законодавчі акти (Закони: «Про державну службу», «Про запобігання корупції», «Про очищення

влади», КАС України), так і спеціальні (Закон «Про дипломатичну службу» тощо); вона майже не регламентується нормами трудового права; б) спеціалізованої служби тим, що: відсутнім є загальний законодавчий акт, дія якого поширювалася б на цей вид служби, на кшталт Закону «Про державну службу»; кожний підвид цього виду служби має свій спеціальний закон; Закон «Про державну службу» не поширюється на спеціалізовану державну службу; вона не регламентується нормами трудового права; в) мілітаризованої служби, оскільки вона являє собою доволі цілісну предметно визначену субординаційну юридичну конструкцію, яку становлять відносно самостійні підвиди цього виду служби (військова служба, прикордонна служба, СБУ, служба правопорядку, служба державної охорони, цивільний захист, служба спецв'язку тощо) тим, що є загальні законодавчі акти (статuti), і спеціальні законодавчі акти.

3. Державна служба як сфера правового регулювання статусу державного службовця являє собою складну багатоаспектну суспільно-правову конструкцію, яку характеризують три аспекти: а) інституційний (сукупність державних органів, які здійснюють правове регулювання статусу державного службовця); б) функціональний – це правові, організаційні, економічні та соціальні засади державної служби (забезпечують правовий статус державного службовця); в) структурний (сукупність видів державної служби: адміністративної, спеціалізованої і мілітаризованої). Сфера державної служби у контексті правового регулювання статусу державного службовця являє собою систему правових, інституційно-організаційних і соціально-економічних засад реалізації права на державну службу.

4. Правовий статус державного службовця становлять службові права та обов'язки, правообмеження, вимоги. Вимога – це односторонній владний припис кількісного або якісного характеру, якому повинен відповідати державний службовець. Виокремлено такі вимоги, як: 1) за колом державних службовців: а) загальні (громадянство України, володіння українською мовою, досягнення вісімнадцятирічного віку); б) спеціальні (політична неупередженість/безпартійність/політична нейтральність; загальний стаж роботи; досвід роботи на посадах/у сфері; вільне володіння іноземною мовою; повна загальна середня освіта; ступінь вищої освіти; рівень фізичної підготовки; особисті якості; стан здоров'я; відсутність обставин, що можуть перешкоджати виконанню посадових обов'язків тощо); б) змiстом: а) кількісні (2 роки стажу роботи, досягнення вісімнадцятирічного віку); б) якісні (стан здоров'я, особисті якості, вільне володіння іноземною мовою тощо).

5. Зміст поняття «правове регулювання статусу державного службовця» містить у собі: а) встановлення, тобто передбачення законодавчим актом, права громадянина на державну службу, а формою встановлення цього права є законодавчий акт (Конституція України, закони); б) визначення, тобто нормативне закріплення інституційно-організаційних засад права на державну службу (суб'єкти правового

регулювання: КМУ, Нацдержслужба, Комісія з питань вищого корпусу державної служби, керівник державної служби державного органу, служба управління персоналом тощо); в) забезпечення, тобто створення належних економічних та соціальних гарантій правового статусу державного службовця (оплата праці, відпустки, компенсації, належні умови праці тощо); г) захист права на державну службу: судовий (адміністративні суди) та адміністративний (керівники державних органів, Нацдержслужба).

6. Правообмеження слід розглядати як у широкому (доктринальному) розумінні як сукупність обмежень, заборон, вимог та приписів щодо державних службовців, так і у вузькому (нормативному) розумінні, як обмеження. Чинне законодавство про державну службу не проводить чіткого розмежування між поняттями «обмеження» (визначається словосполученнями «не допускається», «не може») і «заборона» (визначається словосполученням «заборонено або забороняється»), що негативно впливає на нормативне регулювання ряду питань проходження державної служби і призводить до термінологічної невизначеності: ст.ст. 22, 23, 25–27 Закону «Про запобігання корупції» визначають поняття «обмеження» через поняття «забороняється».

7. Суб'єктами правового регулювання статусу державного службовця є державні органи, які, відповідно до предмета відання, реалізують свої повноваження з питань державної служби і, насамперед, щодо права на державну службу. Такими органами є: щодо встановлення цього права – Верховна Рада України (шляхом прийняття відповідних законів); визначення і забезпечення цього права – КМУ, Нацдержслужба (шляхом видання відповідних нормативно-правових актів та здійснення, відповідно, державного управління та функціонального управління у сфері державної служби); захисту цього права – адміністративні суди (судовий захист) і Нацдержслужба (адміністративний захист).

8. Посада державної служби характеризується такими ознаками: має характер державної установки; утворюється у спеціальному порядку і має правове закріплення; їй відповідає встановлене коло службових обов'язків і прав; опосередковує здійснення державних повноважень особою, яка її виконує; є незалежною від державного службовця, який її виконує, а державний службовець не може бути її власником; завдання, функції та повноваження, закріплені за посадою, мають державно-владний характер; є похідною від державного органу й пов'язуючою ланкою між державним органом і державним службовцем; утримується за рахунок коштів державного бюджету. Правовий статус посади державної служби становлять такі групи елементів: а) засновницькі: порядок заснування посади; категорія; завдання; б) статусні: обов'язки; права; повноваження; в) професійно-компетенційні: кваліфікаційні вимоги; знання, вміння, володіння; г) організаційні: порядок і умови заміщення; взаємозаміна.

9. Сутність виконання державної посади має прояв у тому, що: а) державний службовець, який виконує державну посаду, є представником

державного органу, реалізує певні повноваження публічного, а не особистісного характеру; б) воно пов'язано, насамперед, із мисленням, тобто із знаннями, досвідом, творчими здібностями, професійністю, оскільки «виконання» завжди передбачає певний вплив державного службовця на інших людей як безпосередньо, так і через акти управління та організаційні дії; в) це процес, який не має меж ні в часі, ні в просторі, оскільки державний службовець є представником держави, державного органу, забезпечує реалізацію їх повноважень, здійснюючи державно-управлінську (адміністративну) діяльність, забезпечуючи, таким чином, реалізацію прав і свобод людини і громадянина; г) воно завжди відбувається в умовах правового режиму, тобто на підставі та на виконання правових норм, оскільки така діяльність, як правило, тягне за собою настання певних юридичних наслідків, на яких, власне, її і спрямовано; д) воно, поряд із чіткою регламентацією статусу особи, передбачає ініціативу, самостійність, самоорганізацію, волю, культуру, ерудицію, творчість та інші прояви державного службовця.

10. Запропоновано зміни і доповнення до:

а) Закону України «Про державну службу»:

статтю 2 доповнити пунктом 1-1) такого змісту: «вимоги – це односторонній владний припис кількісного або якісного характеру, якому повинен відповідати державний службовець»;

пункт 4 ч. 1 ст. 2 викласти у такій редакції: «посада державної служби – це державно-правова установка, яка визначає місце, обов'язки, права, повноваження і відповідальність особи, що її виконує, засновується у законодавчо-визначеному порядку і фінансується з державного бюджету»;

статтю 2 доповнити пунктом 11 такого змісту: «сфера публічної служби – це правовідносини, пов'язані з діяльністю відповідних державних органів щодо створення правових, організаційних та соціально-економічних засад реалізації громадянами права на державну службу»;

статтю 7 доповнити пунктом 15 такого змісту: «відставку»;

б) Закону України «Про запобігання корупції»: у статтях 22 «Обмеження щодо використання службових повноважень чи свого становища», 23 «Обмеження щодо одержання подарунків», 25 «Обмеження щодо сумісництва та суміщення з іншими видами діяльності», 26 «Обмеження після припинення діяльності, пов'язаної з виконанням функцій держави, місцевого самоврядування», словосполучення «забороняється» замінити на словосполучення «не можуть».

СПИСОК ОПУБЛІКОВАНИХ АВТОРОМ ПРАЦЬ ЗА ТЕМОЮ ДИСЕРТАЦІЇ

Публікації у фахових виданнях:

1. Васильківська В.В. Деякі аспекти реформування державної служби в Україні. *Право і суспільство*. 2016. № 5–2. С. 78–87.

2. Васильківська В.В. Правовий статус державного службовця: сутнісно-структурний пошук. *Юридичний вісник*. 2016. № 1. С. 180–188.

3. Васильківська В.В. Теоретико-правова характеристика новітніх принципів державної служби з урахуванням законодавчих перетворень. *Підприємництво, господарство і прав*. 2016. № 10(248). С. 87–91.

4. Васильківська В.В. Розвиток адміністративно-правового статусу державного службовця в Україні з урахуванням законодавчих перетворень. *Науковий вісник Херсонського державного університету. Серія «Юридичні науки»*. 2016. Вип. 4. Т. 1. С. 111–114.

5. Васильківська В.В. Теоретико-правова характеристика прав державного службовця. *Jurnalul juridic național: teorie și practică*. 2018. № 1. С. 179–184.

6. Васильківська В.В. Сутнісно-правова характеристика обов'язків державного службовця. *Право та державне управління* : зб. наук. праць ; Класичний приватний ун-т. 2018. № 1. С. 183–189.

Публікації апробаційного характеру:

1. Васильківська В.В. Новітні права державного службовця за Законом «Про державну службу» 2015 р. : *Правові та інституційні механізми забезпечення розвитку держави та права в умовах євроінтеграції*: матеріали міжнар. наук.-практ. конф. (м. Одеса, 20 трав. 2016 р.). У 2 т. Т. 2. Одеса: Юрид. л-ра, 2016. 712 с. С. 46–48.

2. Васильківська В.В. Виконання державним службовцем наказу (розпорядження), доручення: теоретико-правовий аспект : *Стан та перспективи розвитку адміністративного права України*: матеріали III міжнар. наук.-практ. конф. (м. Одеса, 12 жовт. 2016 р.). Одеса: ОДУВС, 2016. 224 с. С. 65–67.

3. Васильківська В.В. Щодо обов'язку державного службовця зберігати державну таємницю та персональні дані : *Правовий вимір конституційної, адміністративної та фінансової юрисдикції в умовах європейської парадигми України* : матеріали Всеукр. наук.-практ. конференції (м. Одеса, 17 листоп. 2016 р.). Одеса: МГУ, 2016. 240 с. С. 90–93.

4. Деякі адміністративно-правові аспекти вирішення проблеми корупції державних службовців : *Правові та інституційні механізми забезпечення розвитку України в умовах європейської інтеграції* : матеріали Міжнар. наук.-практ. конфер. (м. Одеса, 18 травн. 2018 р.). Одеса. С. 86–89.

АНОТАЦІЯ

Васильківська В.В. Правове регулювання статусу державного службовця в Україні. – Рукопис.

Дисертація на здобуття наукового ступеня кандидата юридичних наук за спеціальністю 12.00.07 – адміністративне право і процес; фінансове

право; інформаційне право. – Національний університет «Одеська юридична академія», Одеса, 2018.

Дисертацію присвячено особливостям правового регулювання статусу державного службовця у контексті ухвалення Законів України «Про державну службу» і «Про запобігання корупції» та адаптації інституту державної служби до стандартів ЄС. Надано характеристику державної служби як сфери правового регулювання статусу державного службовця, визначено стан законодавчого регулювання статусу державного службовця. Охарактеризовано структурні елементи правового статусу державного службовця з акцентом на словосполучення «вимоги щодо державних службовців» як новий елемент цього статусу. Особливу увагу приділено питанню сутності та змісту поняття «правове регулювання статусу державного службовця» через такі елементи, як: встановлення, визначення забезпечення, захист. Охарактеризовано повноваження суб'єктів правового регулювання статусу державного службовця.

Ключові слова: статус державного службовця, правове регулювання статусу, правообмеження, конфлікт інтересів, вимоги, права та обов'язки, служба управління персоналом.

АННОТАЦИЯ

Васильковская В.В. Правовое регулирование статуса государственного служащего в Украине. – Рукопись.

Диссертация на соискание научной степени кандидата юридических наук по специальности 12.00.07 – административное право и процесс; финансовое право; информационное право. – Национальный университет «Одесская юридическая академия», Одесса, 2018.

Диссертация посвящена особенностям правового регулирования статуса государственного служащего в контексте принятия Законов Украины «О государственной службе» и «О предупреждении коррупции» и адаптации института государственной службы к стандартам ЕС. Предоставлена характеристика государственной службы как сферы правового регулирования статуса государственного служащего, определено состояние законодательного регулирования статуса государственного служащего. Охарактеризованы структурные элементы правового статуса государственного служащего с акцентом на словосочетания «требования к государственному служащему» как новом элементе этого статуса. Особенное внимание уделено вопросу сущности и содержания понятия «правовое регулирование статуса государственного служащего» через такие элементы, как: установление, определение обеспечения, защита. Охарактеризованы полномочия субъектов правового регулирования статуса государственного служащего.

С принятием Закона Украины «О государственной службе» 1995 г. выявлена позитивная динамика именно в административно-правовом

определении ряда вопросов прохождения государственной службы, как основного фактора в реализации права на государственную службу, именно к: дисциплинарной ответственности, прекращению государственной службы, оплаты работы, ротации. При этом заслуживает одобрения предоставление приоритета законодательному акту в определении целого ряда вопросов статуса государственного служащего (в отличие от Закона Украины «О государственной службе» 1993 г.). Установлено, что законодательными актами, которые распространяют свое действие на всю государственную службу, независимо от вида, является, кроме Конституции Украины, Закон «О предотвращении коррупции» (правоограничения) и Кодекс административного судопроизводства Украины (судебная защита права на государственную службу).

Установлено, что требования предъявляются к государственным служащим всех видов государственной службы, однако они различны по своему содержанию.

Выделены и охарактеризованы общие (гражданство Украины, владение украинским языком, достижения восемнадцатилетнего возраста) и специальные требования (политическая беспристрастность/беспартийность/ политическая нейтральность; общий стаж работы; опыт работы на должностях/в сфере; свободное владение иностранным языком; полное общее среднее образование; степень высшего образования; уровень физической подготовки; личные качества; состояние здоровья; отсутствие обстоятельств, которые могут препятствовать выполнению должностных обязанностей).

Охарактеризованы направления правового регулирования статуса государственного служащего Нацгосслужбой, которыми являются: определение (утверждение перечня задач для проверки компетентности государственного служащего, осуществление проверок соблюдения законодательства о государственной службе, утверждение специальных требований к лицам категорий «Б» и «В»; принятие общих правил этического поведения государственных служащих; утверждение правил внутреннего служебного распорядка), защита (рассмотрение жалоб государственных служащих относительно прохождения государственной службы; требования об отмене противоправных решений в части нарушений прав государственного служащего).

Акцентируется внимание на том, что государственная должность является тем единственным фактором, который, в условиях её замещения, дает этому лицу определенный правовой статус. Охарактеризованы критерии классификации должностей государственной службы на категории для служащих административной службы. Представлена характеристика особенностей должностей государственной службы.

Ключевые слова: статус государственного служащего, правовое регулирование статуса, правоограничения, конфликт интересов, требования, права и обязанности, служба управления персоналом.

SUMMARY

Vasilkivska V.V. Legal regulation of the state servant status in Ukraine.

– Manuscript.

Thesis gaining a scientific degree of a candidate of jurisprudence in special 12.00.07 – administrative law and process; financial law; informational law. – National university “Odesa Academy of Law”, Odesa, 2018.

The dissertation is devoted to the peculiarities of legal regulation of the status of a state servant in the context of the adoption of the Laws of Ukraine “On the State Service” and “On Prevention of Corruption” and the adaptation of the State Service Institute to the EU standards. The description of the state service as a sphere of legal regulation of the status of a state servant is given, the status of legislative regulation of the status of a state servant is determined. The structural elements of the legal status of a state servant with a focus on “requirements for state servants” as the newest element of this status are characterized. Particular attention is paid to the essence and content of the concept of “legal regulation of the status of a state servant” through such elements as: the establishment, definition of security, protection. The authority of the subjects of legal regulation of the status of a state servant has been characterized.

Keywords: state servant’ status, legal regulation of the status, right-limits, conflict of interest, requirements, rights and obligations, personnel management service.

Підписано до друку 03.09.2018.
Формат 60×90/16. Ум.-друк. арк. 0,9. Наклад 100 прим.

Видавництво ПП «Фенікс»
Свідोцтво ДК № 1044 від 17.09.2002 р.
65009, м. Одеса, вул. Зоопаркова, 25. Тел.: 7777-591.